rimais nustatyta, jog naujojo vienuolyno vietoje anksčiau yra stovėjęs ir kitas pastatas. Tiriant rasta šio pastato bei vienuolyno įvairaus statybinio inventoriaus: senų plytų duženų, stogo čerpių, grindų plytelių bei plokštinių koklių fragmentų, daug kalvio darbo vinių ir kitų radinių.

Aptiktoje neįtvirtintoje gyvenvietėje susidaręs kultūrinis sluoksnis su židinių liekanomis – molio tinko gabalais, nuo ugnies suskeldėjusiais akmenimis, degėsiais, trinamųjų girnų trintuvių fragmentais, keramika siekia 20–40 cm storio. Rastas ir geležinis sagties ar segės liežuvėlis.

Iš viso tyrimų metu rasta daugiau kaip 100 lipdytos keramikos lygiu, grublėtu paviršiumi puodų šukių, su gausiomis stambiai grūsto granito priemaišomis. Dalis puodų šukių kaklelių briaunelių puoštos įkartėlėmis.

Neįtvirtinta gyvenvietė datuojama I tūkst. pabaiga – II tūkst. pradžia ir yra vienalaikė su pirmuoju Žemaičių Kalvarijos kuršių kapinynu. Ją siūloma saugoti kaip archeologijos paminklą.

ŽEMAIČIŲ KALVARIJA UNFORTIFIED SETTLEMENT

The Žemaičių Kalvarija unfortified settlement is situated in the centre of the town, NE from the Basilica Minor of the Visitation of the Blessed Virgin Mary. Here 16 m^2 was investigated in total; a 20 to 40 cm thick cultural layer, which contained handmade potshards with a smooth and rusticated surface, fragments of milling stones and an iron tongue of a belt buckle or a fibula pin, was discovered. The unfortified settlement was datable to the late 1st – early 2nd millennium A.D. and was contemporaneous with the first Curonian burial ground of Žemaičių Kalvarija.

JAUČAKIŲ PILIAKALNIO PAPĖDĖS GYVENVIETĖ

Aleksandras VAŠKELIS

2005 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrinėjimai Jaučakių piliakalnio papėdės gyvenvietės teritorijoje (A 346 K2). Jie pradėti 2001 m., vykdyti 2002–2004 m. (žr. *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 60–62; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 59–61; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 57–58).

Archeologiniams tyrimams pagal žvalgomųjų tyrimų rezultatus buvo pasirinkta viena iš labiausiai ardomų archeologinio paminklo dalių. Ji yra piliakalnio papėdės gyvenvietės centrinėje dalyje. 2004 m. buvo pradėtas tyrinėti sklypas 20, kuris yra 19 m pločio, 22,4 m ilgio, bendro 782 m^2 ploto. Jame buvo ištirtas 240 m^2 plotas. 2005 m. buvo tiriama piliakalnio papėdės gyvenvietės dalis sklypo 20 vidurinėje dalyje, esančioje į P nuo 2004 m. tyrinėto ploto. 2005 m. jame buvo ištirtas 240 m^2 plotas.

Tiriamoje vietoje kastos 4 perkasos, nes atidengti vientisą plotą nebuvo galimybės – nebuvo kur dėti iškastos žemės. Perkasų ilgis – 15 m, plotis – 4 m, jos orientuotos Š–P kryptimi. Perkasos buvo kasamos viena greta ki-

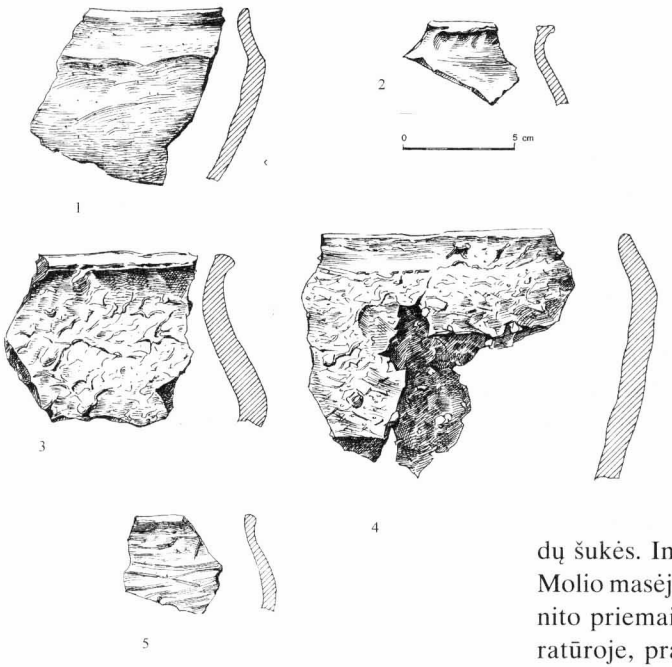

15 pav. Puodų pakraštėlių šukės:
1, 2 – tradicinės keramikos, 3, 4 – grublėtos keramikos, 5 – brūkšniuotos keramikos.
V. Trečiokienės pieš.
Fig. 15. Pot rim shards: 1, 2 – traditional pottery, 3, 4 – rusticated pottery, 5 – brushed pottery.

tos. Taip ištirtas kompaktiškas plotas. Plote rasta 21 įvairios paskirties ir dydžio duobė, kuriose surinkti 94 archeologiniai radiniai.

Dabartinis paviršius ir įžemis leidžiasi P kryptimi. Tyrinėta vieta yra ant natūralaus piliakalnį ir gyvenvietę juosiančių upelių šlaito viršutinės dalies.

Įžemis – natūralus gelsvas smėlis, pasiektas 30–80 cm gylyje nuo dabartinio paviršiaus. Pats įžemio paviršius pažeistas ariant traktoriniais plūgais. Noragų įspaustos žymės matomos atidengtame paviršiuje. Kultūrinis sluoksnis virš įžemio visiškai sunaikintas daugkartinio arimo ir perkasimų dirbant daržų žemę, nesuardyto kultūrinio sluoksnio nerasta net ir fragmentų. Virš įžemio fiksuotas tik puraus juodžemio sluoksnis. Kultūrinio sluoksnio nepažeista dalis išliko tik įgilinta į įžemį – židiniai, ūkinės duobės.

Preparuotose duobėse surinkta brūkšniuotosios, grublėtos, tradicinės lipdytos apžiedžiant keramikos puodų šukių, apdegusio molio tinko gabalų, geležies šlako. Didžiausią radinių dalį sudaro grublėtosios keramikos puodų šukės. Indų dydžių nustatyti nepavyko. Molio masėje intensyvi stambiai grūsto granito priemaiša, indai degti žemoje temperatūroje, prastos kokybės. Duobėse kartu su grublėtąja keramika rasta lipdytų ir lygintų ar apžiestų puodų, nedidelių indelių šukių.

Pagal radinius duobėse išlikusį kultūrinį sluoksnį datuoti sudėtinga, nežinant paviršiaus, nuo kurio jos buvo kastos, be to, toje pačioje duobėje (28, 29, 33, 34, 36, 39, 40, 41, 45) randama grublėtosios (15:3,4 pav.) ir tradicinės keramikos, lipdytos apžiedžiant, indų fragmentų (15:1,2 pav.). Jos datavimo ribos gana plačios – nuo IX iki XIV a. Duobėse 31, 35, 37, 38, 44, 46 rastos vien tik grublėtosios keramikos puodų šukės. Šios keramikos datavimo ribos irgi plačios – nuo pirmųjų amžių po Kr. iki X a. Išskirtiniu radiniu reikia laikyti 2 brūkšniuotosios keramikos puodų šukes (15:5 pav.), rastas duobėse 30 ir 43. Ši keramika datuojama pirmaisiais amžiais po Kr. (I–IV a.). Visa rasta keramika leidžia teigti, kad teri-

torijoje gyventa nuo pirmųjų amžių po Kr. iki XIV a.

Preparuojant duobes 40, 41, 42, 45 rasta geležies liejimo metu susidariusio šlako gabalų. Jo buvo randama ir ankstesnių tyrimų metu. Tai rodo, kad gyvenvietėje buvo apdirbama geležis, deja, tyrinėtame plote neaptikta jokių metalo lydymo krosnelių liekanų.

Duobėse su keramika surinkta gyvulių kaulų ir nuolaužų. Osteologinės medžiagos analizę atliko L. Daugnora. Dauguma kaulų yra naminių gyvulių, bet rasta ir medžiojamųjų – šerno ir tauro (*Bos primigenius*) kaulų.

Archeologiniai tyrimai šioje piliakalnio papėdės gyvenvietės dalyje papildė ankstesnių tyrinėjimų metu gautus duomenis.

FOOT SETTLEMENT
OF THE JAUČAKIAI HILL-FORT

In 2005 archaeological investigation of the Jaučakiai hill-fort foot settlement (Kaunas District) started in 2001 were continued. In the middle part of the plot 20, S from the area investigated in 2004, an area of 240 m^2 was examined. 21 pits of different size and purpose were discovered, and 94 archaeological finds were collected from them. These were brushed, rusticated and traditional semi-wheel-made pottery shards (Fig. 15), pieces of scorched clay daub, iron slag and animal bones. The finds were datable from the first centuries A.D. to the 14th century.

KARMAZINŲ PILIAKALNIO PAPĖDĖS GYVENVIETĖ

Rokas VENGALIS

Karmazinų piliakalnio papėdės gyvenvietė (A 1797) (Vilniaus r., Dūkštų sen.) yra 200 m į V nuo Dūkštos ir Neries santakos, pirmoje viršsalpinėje Neries terasoje. Karmazinų piliakalnio papėdės gyvenvietė yra geležies amžiaus paminklais turtingame regione: 250 m į ŠR nuo jos yra Karmazinų piliakalnis, 800 m į ŠR – Buivydų piliakalnis su gyvenviete, 1,2 km į ŠR – Bradeliškių piliakalnis, 2 km į R – Karmazinų pilkapynas, 200 m į P, kitame Neries krante – Padūkštų pilkapynas.

2000 m. Karmazinų piliakalnio papėdės gyvenvietę tyrinėjo R. Kraujalis (*ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 34–35). Tada siekta išsiaiškinti, kokioje teritorijoje išlikęs ir kokio storio kultūrinis sluoksnis, kokia gyvenvietės chronologija. Buvo ištirtas 32 m^2 plotas, aptiktas iki 45 cm storio kultūrinis sluoksnis su grublėta keramika bei geležies gargažėmis. Gyvenvietė datuota II–III a.

2005 m. ištirta viena 225,8 m^2 dydžio perkasa (tęsiant 2000 m. numeraciją – plotas 9). Archeologiniai tyrimai vykdyti už saugomos gyvenvietės teritorijos ribų, apie 20 m į R nuo gyvenvietės R krašto. Tyrimai vykdyti, nes planuojama gyvenamojo namo, esančio šioje vietoje, rekonstrukcija. Rekonstruojamo pastato vietoje tirta 15x15 m dydžio perkasa, orientuota pagal pastato kryptį (nuo Š į V pasukta 12,08°). Perkasos kampų koordinatės LKS 94 sistemoje (*X; Y*): 1. 559770,40; 6075966,36; 2. 559767,52; 6075981,08; 3. 559785,12; 6075969,24, 4. 559782,24; 6075983,96. Prieš pradedant tyrimus rekonstruojamas pastatas jau buvo nugriautas. Pastato pamatai buvo įgilinti tik apie 20 cm, todėl kultūrinio sluoks-